

Vi må knytte Rusland tættere til Europa

Det ser ud til, at der er opstået en magtanvendelsesstrategi i forhold til Rusland, også i dansk politik. For eksempel har Michael Aastrup Jensen (V) udtalt, at ”Putin har kun respekt for én ting, og det er at sætte hårdt mod hårdt”. Foto: Alexander Nemenov/Ritzau Scanpix

Bjørn Nygaard, Leder af økonomi og internationale projekter, center for konfliktløsning

Dette er en kronik. Kronikken er udtryk for skribentens egen holdning.

Vi er på vej mod den samme fastlåste, grotesk dyre og utrygge tilstand af afskrækkelse og oprustning som under den kolde krig. Danmark kan være med til at igangsætte en udvikling, hvor Rusland ikke marginaliseres, skriver Bjørn Nygaard i dagens kronik

RUSLAND HAR UDVIKLET et nyt missil kaldet ”Avangard”, der med hypersonisk fart kan sende en atomladning mod fjenden. Det er ustoppeligt med den eksisterende forsvarsteknologi. Med udvikling af dette våben, den amerikanske trussel om at opgive nedrustningsaftalen INF og med øgning af de globale militæruddgifter til det højeste niveau siden den kolde krig er vi på vej mod den samme fastlåste, grotesk dyre og utrygge tilstand af afskrækkelse og konstant oprustning som under den kolde krig.

Men der findes et alternativ, som fokuserer på værdighed i tale og handling. Man kan håbe, at det er, hvad statsministeren mente, da han i sin nytårstale sagde, at den fredelige verden, vi drømte om efter Murens fald, er i opbrud, og at der er brug for viljen til samarbejde og internationale fællesskaber, der forpligter og beskytter. Fællesskaber, som bygger på ordentlighed.

Desværre har retorikken længe været polariseret og det modsatte af værdig. Det ser ud til, at der er opstået en magtanvendelsesstrategi i forhold til Rusland, også i dansk politik. For eksempel har Michael Aastrup Jensen (V) udtalt, at ”Putin har kun respekt for én ting, og det er at sætte hårdt mod hårdt”. Forsvarsminister Claus Hjort Frederiksen (V) har udtalt, at Rusland er skræmmende, har aggressive intentioner, er halvdiktatorisk, og at landet udgør en stigende trussel.

Det russiske udenrigsministerium udtalte efterfølgende, at ”man hører danske politikere udtale sig om, at Rusland er aggressiv. Vi er nødt til at sige, at vi igen hører ukonstruktiv og uvenlig retorik fra Danmarks embedsmænd omkring en påstået russisk trussel. I vores øjne er det desværre allerede blevet en tradition og vane, en dårlig vane”.

Daværende forsvarsordfører Rasmus Jarlov (K) sagde derefter, at ”det er noget klynk, at man piber over det fra russisk side”. Fortællingerne om Vesten i Rusland er tilsvarende, at vi er

imperialister, der konstant udvider Natos grænser tættere og tættere på Rusland, og vi står for en ikke-traditionel, homoseksuel og promiskuøs moral.

Nogle vil sikkert spørge: Skal vi så bare finde os i russisk aggression i Ukraine og andre steder?

For det første stiller russerne sandsynligvis sig selv det samme spørgsmål: Skal vi bare finde os i Natos/USA's aggression i Irak, Afghanistan og Libyen og i, at Nato breder sig helt op til vore grænser?

For det andet er det effektive svar på aggressionen ikke oprustning, sanktioner og trusler. Kan vi ikke bare som under den kolde krig udkonkurrere Rusland gennem et oprustningskapløb og håbe på, at Rusland giver op til sidst, fordi det er for dyrt at følge med, og fordi den teknologiske afstand er for stor? Måske er det den tænkning, som ligger til grund for Danmarks og Natos politik og retorik. Men med det nye våben lukker russerne denne dør, for vi kan ikke bare skyde det ned med et avanceret missilforsvarssystem, så vi er ikke længere overlegne. Samtidig har Rusland vist sig i stand til de senere år at intervenere militært i Ukraine og Syrien, uden at Nato har kunnet afskrække landet derfra, og de økonomiske sanktioner har tilsyneladende ikke haft anden effekt end at skade begge parter økonomisk og øge "dem mod os-tænkningen" i Rusland. De har ikke ført til den ønskede ændring i russisk udenrigspolitik. Endelig er et oprustningskapløb så dyrt, at vi risikerer at tabe endnu mere økonomisk terræn til Kina og andre magter.

For det tredje findes der alternativer til de gamle koldkrigsstrategier, som er betydeligt billigere end oprustning, blokade og trusler. Et nøglebegreb i disse alternativer er værdighed. Når regeringer hænges ud som despotiske, onde imperier og lignende, og der indføres sanktion, starter der en mekanisme, hvor de typisk oplever en ulighed i relationen og et tab af værdighed, som igen betyder, at de i forhold til egen befolkning må genoprette værdigheden ved at reagere negativt på de udenlandske politikere, som undergraver denne værdighed. Tab af det grundlæggende menneskelige behov for værdighed avler både i personlige og internationale relationer ofte voldsomme reaktioner, som i dette tilfælde udvikling af nye atomare afskrækkelsesvåben.

RUSLAND HAR SIDEN MURENS FALD gennemgået en deroute, som mange russere oplever ydmygende. Det ene landområde efter det andet blev selvstændigt. Store dele af befolkningen oplevede øget forarmelse og enorme forskelle mellem rig og fattig. Måske vigtigst af alt blev en række forhenværende warszawapagtlande og sovjetstater medlem af Nato og/eller EU, mens Rusland selv måtte stå udenfor og se sin gamle fjende udvide sin indflydelseszone og sit militær helt op til landets grænser. Samtidig forsøger Vesten at forme verden i sit eget billede via militære interventioner og forsøg på at copy-paste vores styreform og statsopbygning til andre dele af verden. Vi kommunikerer, at vi er de rigtige, og at de andre er de forkerte. Dette gøder nationalisme og antivestlige opfattelser og følelser i Rusland og i øvrigt også i Mellemøsten.

Indfører Danmark og Vesten et skift i udenrigspolitikken hen imod værdighed og større vilje til samarbejde med Rusland, giver man de russiske politikere mulighed for at bevare eller

genskabe deres værdighed og finde deres egne veje til ændringer i mindre aggressiv retning, og der skabes rum til, at parterne sammen kan bevæge sig væk fra endeløs oprustning. Værdig tale kan naturligvis ikke stå alene. Der må ligeledes diplomati og forhandlinger til, men de fører erfaringsmæssigt sjældent til noget, hvis ikke både beslutningstagere og befolkninger oplever værdighed i relationen. Ingen ønsker at forhandle, hvis de bliver hånet og talt ned til.

Danmarks mulighed for at nedtrappe konflikten med Rusland går gennem internationale organisationer som OSCE, Nato, EU og FN. Her kan vi insistere på værdighed og forhandling frem for på sanktioner, oprustning og nedværdigende tale. Vi må igangsætte en udvikling, hvor Rusland ikke marginaliseres, men knyttes langsomt tættere til både EU og Nato. Tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen (V) udtaler i samtalebogen "Du store verden", at "handel skaber fred – gensidig afhængighed skaber fred". Nu er det tid til at påbegynde en integration af Rusland med resten af Europa – før oprustningen og konfliktoptrapningen får endegyldigt fat i parterne. Det er tid til gensidig afhængighed.

VI HAR FØR GJORT noget lignende i Europa. Vi har før integreret en tidligere fjende i fællesskabet. De allieredes lære fra egen håndtering af Tyskland efter Første Verdenskrig var, at man ikke skal udskamme, straffe, isolere og forarme en fjende. Det skaber blot nye konflikter. Vejen til bæredygtig fred efter Anden Verdenskrig var derfor at integrere Tyskland i Europa, først via Marshallhjælpen og siden via medlemskab af Kul- og Ståunionen – forløberen til EU. Vesttyskland fik mulighed for at beholde sin værdighed, og Tyskland er i dag en af de stærkeste forkæmpere for et samlet fredeligt Europa.

Statsministeren ønskede i sin nytårstale at fremme viljen til samarbejde og internationale fællesskaber, der forpligter og beskytter. Den vilje kan han og regeringen faktisk vise helt konkret ved at være en tydelig fortaler for værdighed og en konfliktnedtrappende tilgang til relationen mellem Vesten og Rusland.

Det vil tage tid at integrere Rusland i Europa og sikkert blive en bumpet vej med mange uperfekte løsninger, men når konfrontation og optrapning ikke virker, er det klogt at prøve noget andet.